

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

SHUNDUNTHULE/FULWI 2025

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: Awara 3

Bammbiri ili li na masiatari a 6.

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heli bammbiri li na khethekanyo MBILI:

KHETHEKANYO YA A: Maanea (50)

KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa zwa vhudavhidzani (2 x 25) (50)

2. Fhindulani mbudziso NTHIHI kha KHETHEKANYO YA A na MBILI kha KHETHEKANYO YA B.

3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa khalwo.

4. Thomani khethekanyo INWE na INWE kha siatari LISWA.

5. Ni fanela u pulana (sa tsumbo ni tshi shumisa mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii), u vhalulula na u sedzulusa mushumo wanu. Pulane i fanela u RANGELA phindulo.

6. Vhupulani hothe vhu fanela u sumbedzwa zwi khagala. Ni tsivhudzwa u tala mutalo wo budaho vhukati ha vhupulani hothe.

7. Ni tsivhudzwa nga ndila yo khwathisedzwaho vhukuma u shumisa tshifhinga tshanu nga ndila i tevhelaho:

KHETHEKANYO YA A: U ya kha minetse ya 100

KHETHEKANYO YA B: U ya kha minetse ya (2 x 40) 80

8. Nomborani phindulo dzanu zwi tshi anana na kunomborelwe kwa mbudziso kwo shumiswaho kha ili bammbiri la mbudziso.

9. Thoho i SONGO dzhielwa nthu musu ni tshi vhala tshivhalo tsha maipfi.

10. Nwalani nga vhudele, nahone zwi no vhalea. ...

KHETHEKANYO YA A: MAANEA**MBUDZISO YA 1**

Fhindulani mbudzo NTHIHI fhedzi kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha a 400 u swika kha a 450. Nwalani NOMBORO ya maanea e na nanga.

- 1.1 Uyo musi ndo guda uri maano a vhambwa nga luvhadzi ... [50]
- 1.2 Izwi ndi zwine nda si tame u xeledwa ngazwo vhutshiloni ... [50]
- 1.3 Kupembelele ukwu ku nkumbudza ḁuvha ḁe ra wana mvelelo dza gireidi ya 11 ... [50]
- 1.4 Pfunzo, tshone tshiko tsha vhuṭali na muxedzi wa mvelele kha vhaswa ... [50]
- 1.5 U guda nga Luambo lwa Ḑamuni ndi zwavhuḁisa u fhira nga Luisimane? [50]
- 1.6 Nangoho ilo lo vha dakalo-fulu kha nṅe ... [50]

Zwifanyiso zwi tevhelaho zwi nga ṭokonya kana zwa vusa zwipfi zwaṅu, kana zwa dzikusa kuvhonele kwaṅu kwa zwithu. Ḑinangeleni tshifanyiso TSHITHIHI ni kone u ṇwala maanea. Nwalani nomboro ya mbudzo ye na nanga (1.7 kana 1.8).

PFESESANI: Hu tea u vha na vhuṭumani vhu re khagala vhukati ha maanea aṅu na tshifanyiso tshe na nanga.

1.7

[Tshi bva kha: [istockphoto.com](https://www.istockphoto.com)]

[50]

1.8

[Tshi bva kha www.behance.net]

[50]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO YA 2**

- Fhindulani mbudziso MBILI kha dza rathi dzi tevhelaho.
- Vhulapfu ha mutumbu wa phindulo inwe na inwe vhu vhe maipfi a u bva kha a 180 u swika kha a 200.
- Dzhielani nzhele zwi tevhelaho:
  - Vha tangedzaho mafhungo, redzhisitar, thouni na tshitaila.
  - Munanguludzo wa maipfi na tshivhumbeo tsha luambo.
  - Tshivhumbeo.
- Nwalani NOMBORO ya tshibveledzwa tshe na nanga.

2.1 VHURIFHI HA TSHISHAKA (INIFOMALA)

Ni na khonani yanu ane na di dzulela u pembelela divha la mabebo a vhoiwe ni nothe minwaha yoth, zwino uno nwaha ha tshe na dzangalelo nazwo.

Inwi mu nwaleleni vhurifhi ha u mu humbela uri ni dovhe ni pembele ni nothe.

[25]**2.2 ATHIKILI YA MAGAZINI**

Inwi ni na mpho ya u konesa u lunzhedza malungu na dovha na a shumisa kha u nakisa zwienda.

Nwalani athikili ya magazini yo livhiswaho kha vhagandisi ni tshi andadza mishumo iyo yavhudi kha lushaka.

[25]**2.3 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU**

Nwana wa makhadzi wanu Dambudzo Tshihwenu o ri sia nga lufu lwa tshivutshela.

Nwalani nganeavhutshilo ine na do i vhala nga divha la mbulungo.

[25]**2.4 MUVHIGO WA FOMALA**

Ho vha na khakhathi khulu ya u lwela desike nga vhagudi vha kilasi ine na dzhena khayoy.

Inwi sa mugudi o vhoneho zwothe, nwalani muvhigo une na do u nekedza thohoyatshikolo.

[25]

2.5 MUFHINDULANO

No delwa nga muhumbulo wa u fara nyambedzano na khonani yau ane a vhonea a si tsha shuma zwavhudi na u dzula o tungufhala kilasini.

Nwalani mufhindulano vhukati hau nae.

[25]

2.6 VHURIFHI HA TSHIOFISI (FOMALA)

Vharengisi vha afho tshikoloni tshine na dzhena khatsho vha khou rengisela vhagudi mafola.

Inwi sa murangaphanda wa vhagudi, nwalani vhurifhi ha u divhadza vhulanguli ha tshikolo nga zwiito izwo.

[25]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B:	50
MARAGAGUTE:	100